

Arxiu Provincial. Memòria 2010.

Oriol Casanovas i López

Encetem un nou període emmarcat en el nou pla estratègic pel bienni 2010-2012 que entre altres coses preveu millorar la gestió de la informació documental i obrir l'arxiu i la biblioteca a internet. El primer objectiu del nostra pla estratègic és el trasllat a unes noves instal·lacions que ens permetrà continuar la nostra tasca amb més eficiència i comoditat. Aquest any 2010 hem tingut present dia a dia aquest objectiu. Avui ja podem afirmar que el projecte ha estat assolit, al menys pel que fa al trasllat físic de l'arxiu i la biblioteca. Deixarem pel final el comentari sobre aquest esdeveniment que ens ha mantingut ocupats al llarg de tot l'any i fem memòria dels fets, esdeveniments i de les adquisicions de patrimoni més rellevants.

Entrades de documentació històrica

Us detallem les entrades de documentació més importants.

El gener la parròquia de la Puríssima Concepció de Sabadell ens feia entrega d'uns documents força interessants per a la història del nostre col·legi sabadellenc: es tracta d'estatuts, originals i esborranys i altra documentació administrativa de la Mútua Escolar Fèlix Amat, creada l'any 1932 per a que l'Escola Pia pogués continuar oferint el servei de classes en haver-se prohibit per llei que les entitats religioses poguessin tenir centres educatius. Amb la mateixa cessió hem ingressat uns originals dels estatuts del Patronat Benèfic Popular, entitat creada en circumstàncies similars a l'anterior arrel de la supressió de les subvencions a les entitats benèfiques per part de l'Ajuntament de Sabadell. De Tàrraga hem rebut força documentació en diverses tandes: cal destacar l'arxiu de la comunitat, que havíem donat per perdut. Amb ell completem tots els arxius de les comunitats-col·legis. També ha ingressat documentació referent a alumnes, fotografies de finals de segle XIX i inicis del XX, exemplars de les revistes *La Academia Calasancia* i *Revista Calasancia* i llibres escolars antics, alguns d'ells del segle XVIII. De Mataró ens arriba una petita però significativa donació: dues llibretes d'exercicis d'aritmètica dels cursos 1923-24 i 1925-26, trobades entre les runes d'una casa en demolició. En el darrer trimestre de l'any ens ha arribat per avió i de Mèxic l'arxiu del pare Francesc Cubells, el qual ha formarà un fons personal independent, el Fons Cubells.

De tant en tant en Jaume Pallarolas ens porta llibres antics o documents fruit d'una troballa en el mercat de llibre vell. Habitualment són exemplars de llibres escolars editats per l'Escola Pia però també poden aparèixer altres documents, com els dos plànols de Barcelona de finals de segle XIX, on s'hi poden veure projectats els futurs carrers de l'eixample, amb tan sols algunes illes de cases edificades. En ells podem veure com el carrer Parlament havia de continuar cap al Raval pel lloc on actualment hi ha el nostre col·legi de Sant Antoni. L'Aniol Noguera, junior, ens fa aportacions de manera periòdica i entrega material de les trobades familiars de Pineta, entre altres temes.

Hem rebut del monestir de Sant Pere de les Puelles dos llibres perfectament restaurats. del fons de Mataró: es tracta del *Libro de Cosas notables* o crònica del col·legi (1737-1826) i la *Procura* (1738-1791) o llibre d'entrades amb balanç mensual .

Objectes personals

El pare J. M. Beltran ens fa arribar 42 estampes procedents de la família Solà-Buigas, recordatoris de primeres misses d'escolapis, i altres objectes com medalles escolars i llibres. Les germanes del pare Vidal i Bachs donen a l'Arxiu la Medalla de Sabadell que va ser concedida al seu germà, el calze de la seva primera missa i objectes litúrgics per a celebrar misses a casa.

Museu.

Hem rebut aquest any dues imatges de la Mare de Déu: de Sarrià, el 30 de setembre, una talla sobre fusta de sequoia atribuïda a l'escultor Salvador Aulèstia. De la comunitat de Santa Eulàlia ens arribà el 15 d'octubre una escultura en fang de la Mare de Déu de l'Estany, obra del germà Antoni Peralba.

Consultes

Hem registrat 72 consultes d'usuaris al llarg de l'any. Remarquem les més rellevants: En Josep Estany i Bassa cercava informació pel seu llibre *Escoltisme a Granollers : 1958-1969* moviment en el que va participar coneguts escolapis de l'escola de la ciutat. Maria Antònia Punyet ha vingut diverses vegades a consultar documents i fotografies per a la realització d'una història del bàsquet a Mataró. Sobre l'Escola Pia de Morella Marta Garcia Monfort, resident en aquesta població, realitza la seva tesi doctoral que presentarà a la UNED. Immaculada Rius Dalmau, investigadora sobre història de l'educació, ha consultat documents i llibres escolars sobre els estudis de francès per a la seva publicació: *Aprender francés en España entre 1876 i 1939*. Barcelona: PPU, 2010. Baldiri Barat cerca imatges sobre el monestir de Sant Antoni per a la web Monestirs.cat,. Jaume Clarà realitza una història de la comunitat de Moià i Albert Rossich, professor de la Universitat de Girona, cerca la biografia i l'obra del pare Jaume Vada per a la confecció del Diccionari d'acadèmics de la Reial Acadèmia de les Bones Lletres de Barcelona.

Formació i difusió

Aquest any dos estudiants de la facultat de Biblioteconomia i Documentació han fet la seva formació en pràctiques al nostre arxiu. Tots dos van acabar molt contents de la feina feta i del tracte rebut aquí a l'arxiu i la professora de l'assignatura del Pràcticum ha valorat molt positivament la nostra tasca tutorial. La feina feta pels dos estudiants ha estat molt variada i han pogut prendre contacte amb diverses tipologies documentals i fases del treball d'arxiu. El seu treball ens ha estat d'utilitat ja que amb el seu treball han augmentat la descripció de la documentació que tenim a l'arxiu. Un grup d'estudiants de la UB, companys de l'alumna que va venir de març a maig, va visitar l'arxiu amb la seva professora, Anna Rubió.

Hem assistit a tres activitats formatives tècniques al llarg de l'any. El febrer a un curs per a tutors de pràcticum a la facultat de la Universitat de Barcelona, el setembre a un curs de conservació de material fotogràfic a l'Institut d'Estudis Fotogràfics de Catalunya i a l'octubre vàrem assistir a la Jornada d'Educació i Arxius a la facultat d'Educació de la UB.

Hem fet força canvis en la web de l'arxiu, completant i actualitzant la informació cada pàgina i dotant-la de traduccions al castellà, anglès, francès i italià. Una novetat molt rellevant ha estat la nova etapa de *La Plega*, el nostre butlletí informatiu, que hem convertit en un bloc que vàrem inaugurar el febrer (<http://laplega.blogspot.com/>) Al

bloc hi hem penjat sobretot històries dels col·legis i comentaris i notícies de l'arxiu, novetats bibliogràfiques, etc. El bloc ha tingut una mitjana aproximada d'onze visites diàries. Continuant en la línia de difusió de història de l'Escola Pia a través d'internet vàrem començar a publicar biografies d'escolapis a la Viquipèdia però actualment els pengem al web de l'Enciclopèdia Catalana, que ha decidit obrir a col·laboradors voluntaris la redacció dels seus articles. Podeu accedir a les biografies a través d'un enllaç del bloc *La Plega*.

Per últim hem publicat i penjat al web de l'arxiu unes petites monografies en forma de fullet sobre temes concrets d'història de l'Escola Pia: el primer ha estat una petita història del Convent de Sant Antoni Abat que ha tingut molt d'èxit. A més del web també es pot trobar al taulell del Servei Solidari. L'altre fullet l'hem dedicat a la relació que tingué Calassanç amb el poble de Claverol.

Altres activitats.

L'any començava amb un esdeveniment prou important, la presentació del llibre de Joan Florensa *El projecte educatiu de l'Escola Pia de Catalunya (1683-2003) : una escola popular*, la història de la província, fruit d'anys de treball del nostre arxiver provincial. L'acte fou a la seu de l'Institut d'Estudis Catalans, el 21 de gener. Hi va assistir una bona mostra de representants de l'Escola Pia de Catalunya i fins i tot es va comptar amb la presència del pare general Pedro Aguado, que es trobava de visita a Catalunya. No va ser la única presentació que es va fer del llibre doncs alguns col·legis van fer el seu acte particular amb la presència de l'autor. El 28 de febrer el programa de TV-3 *Signes del temps* se'n feia ressò i va emetre una entrevista al p. Florensa.

Com hem dit suara, el pare general va visitar el gener Catalunya i també va passar per l'Arxiu per fer-nos una visita, acompanyat de l'assistent per Espanya Miguel Giráldez, a qui vàrem exposar la nostra feina i el nostre desig de col·laborar amb l'arxiu general i altres arxius de l'ordre. També va passar pel nostre arxiu en Julio César Boffano, responsable de comunicació de la Cúria de Roma a qui vàrem manifestar també el nostre interès en millorar les relacions amb la seu central.

Com cada any el mes de maig el personal de l'arxiu va formar part del jurat dels Premis a la creativitat de la fundació Joan Profitós en la modalitat d'història de segon de batxillerat. Va resultar premiada una alumna de l'Escola Pia Sant Antoni amb un treball sobre el paper de la dona en els cartells polítics dels anys 1930-1939.

El mes d'octubre donàvem per bona la primera versió del *Manual descriptiu per a l'arxiver de l'APEPC*, eina de treball per a tots els que treballem i en un futur treballin a l'arxiu en el que es descriuen les tipologies de documents que conservem i es donen orientacions per a la catalogació del material i inclou a més un extens vocabulari específic. És un document obert a futures revisions i ampliacions.

All llarg d'aquest any hem comptat amb la col·laboració de voluntaris: el p. Àngel Casas ha treballat amb nosaltres a l'arxiu fent tasques d'ordenació i classificació i en Mateu Trenchs ha digitalitzat des de casa exemplars de l'*Academia Casalancia*.

Biblioteca

La Biblioteca Provincial ha guanyat protagonisme i rellevància en haver-se iniciat des del 2009 la catalogació del fons antic per a la seva publicació al Catàleg Col·lectiu del

Patrimoni Bibliogràfic (<http://ccuc.cbuc.cat>). L'entrada de l'APEPC a aquest catàleg *on line* suposa visibilitat, un pas endavant cap a l'objectiu de posar accessible el nostre patrimoni documental al món. En finalitzar l'any més de 1.000 registres del catàleg corresponen a títols de la nostra biblioteca. Aquest any hem començat la catalogació dels títols publicats al segle XIX. Per a la subvenció de 2010 comptem catalogar-ne uns 1.200 títols, que no són ni de bon tros tots els llibres d'aquest segle que tenim custodiats. La feina de catalogar llibres és una tasca especialitzada que durant l'any 2010 han realitzat dues bibliotecàries contractades especialment: la Sílvia Lanau, fins el mes de juny, i la Cristina Tomàs, a partir de setembre, amb el suport de l'arxiver Oriol Casanovas. Gràcies a aquesta presència al catàleg col·lectiu el mes de juny vàrem tenir una consulta d'una investigadora de la Universitat de Santiago de Compostel·la, implicada en el projecte *Biblioteca Digital Ovidiana*, que té l'objectiu de recollir les edicions il·lustrades de les obres d'Ovidi a les biblioteques catalanes i gallegues. Varen venir expressament de Galícia per fotografiar un exemplar de les *Metamorfosis* de 1538 (top. "16"-B-15). Aquest any també hem estat pensant en el trasllat dels llibres de l'antiga biblioteca d'Alella que estaven guardats al col·legi de Sarrià, trasllat que hem realitzat el mes de novembre i pel que vàrem precisar més de 700 capsos, xifra que ja ens dona una idea de com s'ampliarà el patrimoni de la nostra biblioteca provincial, ja que la major part dels llibres tenen més de 100 anys d'antiguitat.

Acabem ja aquesta memòria fent referència com dit al començament, al nou arxiu que es traslladarà el 2011 a l'entresòl del número 80 de la Ronda de Sant Pau. En diverses ocasions al llarg de l'any hem estat revisant el projecte, escollint i els proveïdors de material, parlant amb els arquitectes, suggerint canvis, preparant el trasllat, etc. Del projecte inicial al final hi ha força diferència. Se n'han fet modificacions, per exemple hem dotat un espai especial per a la neteja de material acabat d'arribar, es preveu una sala per a material fotogràfic i la sala dels compactes resta físicament separada de la sala de la biblioteca i hemeroteca. La sala de treball té capacitat per a 4 o 5 treballadors i 6 punts de consulta i té accés directe des de l'escala. El dipòsit és de grans dimensions: més de 1.000 metres lineals de prestatgeria en armaris mòbils dedicada als documents; la sala de llibres antics (anteriors a 1835), disposa també d'armaris mòbils i de més de 350 metres lineals. L'hemeroteca disposa de 230 metres lineals i la biblioteca moderna més de 500, en una gran sala situada cara a la Ronda. Un espai prou gran per encabir la documentació i el patrimoni bibliogràfic que actualment tenim i el que vingui en els propers anys. L'arxiu es dota també de més espai per a la documentació electrònica que esperem poder gestionar de manera eficient també en el futur. Al llarg de tot l'any hi hem estat donant voltes i ha estat un dels temes estrella en les converses dels treballadors del 80, tothom hi passa per davant i el vol veure, tots en tenen la seva opinió. Esperem, doncs, trobar-nos-hi bé i treballar amb eficàcia.